

DE
HABITV VRBIVM ^{1766, 2^a}
AD REMPUBLICAM
SECUNDVM IVS PVBLICVM
VNIVERSALE

PRAESIDE
DANIELE NETTELBLADT

POT. BOR. REGI A CONS. INTIMIS
ET PROF. IUR. ORDINARIO

P A T R V O S V O

DIE V. APRIL. MDCCLXVI.

DISPVTABIT

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES IACOBVS NETTELBLADT

ROSTOCHIENSIS.

HALAE,

STANNO SEYERIANO.

DE

HABITV ARBIVM
AD REMPVBLICAM
SECVNDVM IVS PVLICVM
VNIERSAITE

DANIEL NITTSCH

PROFESSOR

PHYSICAE

P A T R O N O S V O

JOHANNES

V I R O
PERILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO
D O M I N O
DANIELI NETTELBLADT

POTENTISSIMO BORVSSORVM REGI
A CONSILII INTIMIS, ET PROFESSORI
IVRIS ORDINARIO

FAVTORI ATQVE PATRVO SVO

AD CINERES VSQVE PIA MENTE
DEVENERANDO

HOC QVALECVNQVE STVDIORVM SPECIMEN

IN
PIETATIS ATQVE VENERATIONIS TESSERAM

D. D. C.

AVCTOR ET RESPONDENS.

VIR O

PERISSITIS EXCELLENTISSIMO

D O M I N O

DANIELI METTEREADT

POTENSISSIMO BOE SECEM RIGI

A CAROLIS METTEREADT

1788

TAVTOR ET ALIIS VIRIS STO

PERISSITIS EXCELLENTISSIMO

1788

BOE SECEM RIGI A CAROLIS METTEREADT

1788

1788

TAVTOR ET ALIIS VIRIS STO

VIR PERILLVSTRIS
ATQVE
EXCELLENTISSIME

Non leue ac indeliberatum quid me addu-
xit, vt TIBI, VIR PERILLVSTRIS, hancee
dissertationem submittere non erubescam. Iu-

)(2

stae

VIR PERILLVSTRIS
EXCEPENNISIME

stae sane, eaeque grauiſſimae causae, quibus
obedire religioni mihi duco, hosce labores,
quamquam exiguos, TIBI, tamquam primitias
studiorum meorum, et tamquam victimam pie-
tatis meae, ac reuerentiae consecrandi, nego-
tium mihi imponunt gratissimum. Sed quid?
Actum sane agerem, si in enumerandis causis
prolixior essem, cur potissimum haec disserta-
tio TIBI se offerat. Quod si enim innumera-
bilia

bilis illa, quae in me contulisti, beneficia, et
quae singulo die, quid? quod singulo momen-
to magis magisque crescunt, grata mente re-
colo, (recolo autem quotidie). Quod si fe-
lix illud, quo TIBI benigna me iunxit natura,
sanguinis vinculum recordor; TIBI vt stu-
dii mei academici rationes reddam, suavis
quaedam exigit necessitas. Accipe igitur;
FAVOR AC PATRVE IN AETERNVM

) 3

CO-

COLENDE, leue hocce manusculum, vt
tesseram animi mei, TIBI deditissimi. Sed
si TVIS in me meritis minime respon-
det, si TVA deueranda beneuolentia non
digna esse videtur haec elaboratio: il-
lam flagrantem cupiditatem, illam volunta-
tem, optime sane adfectam, magis, quam
exiguum isthoc opusculum intuearis, vehe-
menter oro ac obsecro. Caeterum ex ani-
mo

mo precor, vt suppreum numen vita longaeua, valetudine prospera, felicique semper consiliorum prudentissimorum exitu TE gaudere sinat. TE conferuet ad feros vsque annos in patriae decus, reipublicae Halensis munimentum, et denique etiam in dulce Musarum mearum praesidium. Si et mihi adhuc licet, quicquam votis expetere, ne dedignaris quaeso, me TVO patrocínio ac beneuolentiae

tiae habere commendatissimum, qui ad extremum vitae halitum manebo,

**VIR PERILLVSTRIS
NOMINIS TVI**

DABAM HALAE
DIE V. APRIL. MDCCCLXVI.

CVLTOR DEVOTISSIMVS
IOANNES IACOBVS NETTELBLADT.

DE
HABITV VRBIVM
AD REMPUBLICAM SECVNDVM IVS
PVBLICVM VNIVERSALE.

CAPVTL
DE
VRBIVS EARVMQVE AD REMPUBLICAM
HABITV IN GENERE.

§. I.

Quatenus hic de verbibus agendum.

riusquam ad rem ipsam me accingo, non solum
urbium conceptum, sed et quid sub earum ad
republicam habitu intelligam, paucis prae-
mittendum esse duco. Cum vero urbium institutum, pro tempo-
rum et populorum diversitate, differat, et hic non de urbium hu-

A 2

ius

ius vel illius populi, seu huius vel illius aevi, habitu ad hanc vel illam rempublicam agendum, sed de urbium ad rempublicam habitu in genere secundum principia iuris publici vniuersalis: meum non est, in conditionem urbium apud Romanos, Germanos, aliosque populos inquirere, sed potius talem urbium conceptum eruerre, qui quadrat in vrbes cuiuscunque populi, et cuiuscunque aetatis. Interim tamen facile patet, ipsam urbium pro temporum et populorum diuersitate differentiam, oriri partim ex diuerso fine ob quem vrbes conditae sunt, partim ex diuersitate politicae urbium.

§. II.

De duplici vrbis significatu.

Est vero urbium generatim sumtarum significatus duplex, alius *geographicus*, alius *politicus*, licet sint, qui urbem in sensu politico sumtam potius *ciuitatem* appellant, sicque semper vrbis voce vtantur in sensu geographico. Vterque significatus differt in eo, quod is significatus vrbis in quo sumitur pro certo loco, seu certo terrae tractu, sit geographicus; is vero quo sumitur pro specie quadam consociationis plurium ad certum finem coniunctis viribus obtinendum, politicus vrbis significatus sit. Cum itaque vrbs secundum *l. 239. §. 6. D. de V. S.* dicatur ab *vrbo*, id est, curvatura aratri, quod in vrbe condenda adhiberi olim solebat, per ea quae latius deduxit *CRELLIVS* in *Diff. de ceremonia qua vrbes conduntur*: facile patet, cur vrbis significatus geographicus pluribus placeat, hique, cum *ARISTOTELES* societatem libero-

rum

ad rempublicam secundum ius publicum vniuersale. 5

rum hominum bene beateque viuendi gratia constitutam *ciuitatem* dicat, ciuitatis voce vti soleant, si de vrbe loquuntur in significato politico, postquam ciuitatis vocabulum ad societatem urbem inhabitantium restringi coepit. At cum ciuitatis vocabulum non factis aptum sit, ad exprimendam urbem in sensu politico sumtae ideam, potius cum **CONRINGIO** in *Tr. de urbibus germanicis* §. V. sentio, qui recte asserit, *vocabulum urbis omnium commodissime, et structuram, et ipsam hominum societatem denotare.*

§. III.

Definitio urbis in sensu geographico.

Quodsi itaque vrbs sumitur in sensu geographico, generatim, si quid video, ita definienda, quod sit *pars terrae inhabitata, plura iuncta, per plateas tamen distincta, aedificia habitationi destinata sustinens, et vel natura, vel arte munita.* Nimirum quamlibet aedificiorum congregationem urbem dici non posse certissimum est. Aut itaque, si ponis aedificiorum congregationem, sparsim amplis spatiis locantur domus, aut sedibus coniunctis habitatur. Si posterius tum, si haec aedificia sunt plura et habitationi destinata, partem terrae ita inhabitatam, praetereaue vel natura, vel arte munitam, urbem dici posse in sensu generali defendo, cum in eo conueniant omnis aevi et omnium populorum vrbes.

A 3

§. 4

De urbium moenibus, turribus et portis.

Interim negare nequeo, arduam quaestionem esse: *an non ad naturam et essentiam urbis in sensu geographico requiratur, partem terrae inhabitatam plura iuncta, per plateas tamen distincta, aedificia habitationi destinata sustentem esse moenibus circumscriptam, atque turribus et portis instructam?* Si hic tantum de urbibus romanis aut germanicis antiquis quaestio esset, sine dubio respondendum, sine moeniis cogitari non posse urbem. Non solum enim id euincit urbes condendi modus apud Romanos usitatus, sed et PAVLVS l. 2. D. de V. S. *muris inquit urbis appellatio finitur.* Nec minus de urbibus germanicis antiquis idem dicendum esse patet ex tritis paroemiis: *Burger und Bauren scheidet nichts denn die Mauren*, vt et, *keine Henne flucht über die Mauren.* Ast, cum hic conceptus urbium generalis formandus, non audeo affirmare, in genere urbem sine moeniis, turribus, fossis, portis cogitari non posse. Interim locum esse debere munitum siue arte, siue natura, vt urbs dici possit, ideo non possum non admittere, quoniam, licet securitas, nec vnicus, nec principalis semper sit finis, ob quem urbes conditae sunt, semper tamen securitas urbem inhabitantium simul intendatur in urbibus condendis.

§. V.

Urbis in sensu politico definitio.

Ex iis quae de urbium definitione in sensu geographico dicta sunt, facile notio urbis in sensu politico formari potest. Cum enim

ad rempublicam secundum ius publicum uniuersale. 7

enim eos qui urbem condunt hoc ad obtinendum certum finem facere necesse fit: dum urbem conditam cogitamus simul adest finis, ad quem obtinendum plures vires suas coniungunt, sicque societas. Societas eorum vero, qui ad obtinendum eum finem, ob quem urbs condita, se confociarunt, sub *urbis in sensu politico* nomine venit. Finis ob quem urbs condita itaque hanc societatem distinguit ab aliis societatibus, proat in genere societas secundum finis diuersitatem a se inuicem distinguendae sunt. Quis vero sit hic finis, specialius determinari nequit in generali urbis in sensu politico sumtae definitione. Licet enim §. IV. concesserim numquam a fine ob quem urbes conditae sunt, securitatem plane excludi posse, securitas tamen pro unico et principali fine urbium omnis aequi et omnium populorum haberi nequit. Finis ob quem urbs exstructa itaque, qui urbem in sensu politico sumtam distinguit ab aliis societatibus, tum demum magis determinari potest, si non urbs in genere, sed urbs huius vel illius generis, vel urbs germanica, romana etc. definienda, cum varii fines concipi possint ad quos obtinendos hoc vel illo tempore apud hunc vel illum populum urbes exstructae sunt. Quae cum ita sint, in generali urbis in sensu politico sumtae definitione finis ita exprimens, ut omnes fines possibiles sub se comprehendat, quod fit, si tantum generatim finis, ob quem urbs exstructa est, mentio fit.

VI. *Quid sub habitu urbium ad rempublicam nomine veniat, explicatur.*

Dum itaque in urbium habitum ad rempublicam inquirere mecum constitui, utrumque significatum, geographicum et politicum, coniungo. In utroque significato nimirum determinandum erit, tam quotuplex sit urbs in relatione ad rempublicam, quam etiam quis sit nexus inter rempublicam et urbem in ea existentem, sicque quae sint urbium in republica existentium iura, et quae sint iura superioris reipublicae, ratione urbium quae ei subiectae sunt. Haec enim sunt quae *habitu urbium ad rempublicam* constituent; cumque is non solum quoad urbes huius vel illius reipublicae in specie, veluti habitus urbium romanarum ad rempublicam romanam, urbium germanicarum ad germaniam etc. secundum ius publicum particulare huius vel illius reipublicae; sed et in genere quoad urbes et respublicas quascunque secundum principia iuris publici vniuersalis, definiri possit, qualis hic sit hic inquirendum. Nec credo superfluum esse, hac de re iuris publici vniuersalis principia explicari. Alios enim idem ante me iam tentasse, et ex instituto de hac iuris publici doctrina scripsisse aliquem, mihi non constat. Praetereaue sterilem non esse hanc doctrinam, sed potius, si de habitu urbium huius vel illius reipublicae ad eam disputandum, eam largam praebere messem, quemlibet facile mihi concessurum esse, spero.

VARIIS VRBIUM SPECIEBUS, QVAE EX EA-
RVM HABITU AD REMPUBLICAM ORIVNTVR.

§. VII.

*De urbium in tales quae sunt respublicae, et quae non sunt,
diuisione.*

In doctrina de habitu urbium ad rempublicam, ante omnia defini-
endum quales concipi possint urbium species a se inuicem di-
stinguendae, si referuntur ad rempublicam (§. VI.). Huc vero perti-
net I. vrbes, vel esse respublicas, vel tales vrbes quae respublicae
non sunt. Cum enim, quoties societatis finis est salus publica,
ea respublica sit per reipublicae definitionem, et contradictionem
non inuoluat finem, ob quem vrbs condita, esse salutem publi-
cam, quod vrbs possit esse respublica dubio caret. Ast, cum et
finis ob quem vrbs condita, alius et magis specialis finis esse pos-
sit, quam is, quod velint, qui urbem condunt, vires suas con-
jungere quoad omnia ea quae faciunt ad salutem publicam, sic-
que ad finem omnium qui excogitari possunt amplissimum, omni-
um urbium finem esse, et ex urbis natura et essentia esse debere,
salutem publicam, non requiritur; hincque nec dici potest omnes
vrbes respublicas esse. Quodsi vero vrbs respublica est, ea vel
ab aliis rebuspublicis plane diversa et separata respublica est, vel
est respublica minor in republica composita. Quid enim obstat
B
quomi-

quominus inter respublicas minores in republica composita, sint tales quae sunt vrbes? cum vrbes respublicae esse possint.

§. VIII.

De urbibus liberis et non liberis.

Sunt porro II. vrbes in relatione ad rempublicam, vel liberae vrbes, vel non liberae vrbes. Cum enim non implicet, urbem esse talem, quae potestate civili reipublicae cuiusdam non est subiecta; prout etiam talis esse potest, quae reipublicae cuiusdam potestati civili subiecta est, inde facile deduci potest haec urbium in relatione ad rempublicam diuisio. In priori casu nimirum vrbs *libera*, in posteriori vero *non libera*, dicenda est. Non solum vero vrbes quae sunt respublicae, sed & vrbes quae respublicae non sunt, liberae vrbes esse possunt, cum eas liberas vel non liberas esse, inde sit, quod potestati civili reipublicae cuiusdam subint; vel non, ei vero et tales vrbes, quae respublicae non sunt, non subiectas esse, nullam inuoluat contradictionem. Videtur quidem inde, quod vrbs sit libera vrbs, iam sequi eam esse rempublicam, sicque non nisi tales vrbes quae sunt respublicae in liberas et non liberas diuidi posse. At, me iudice, defendi nequit, vrbes eo ipso quod liberae sint, esse respublicas. Exinde enim quod vrbs sit libera vrbs, sicque potestati civili reipublicae cuiusdam non subiecta, nondum sequitur finem, ob quem istiusmodi vrbs condita est, esse salutem publicam in genere. Hoc sine cessante vero urbem rempublicam esse dici nequit. Cum vero

vero, prout quilibet vel me non monente perspicit, vrbs libera quae respublica nondum est, possit, si velit, pro suo arbitrio respublica fieri, extendendo finem suum in genere ad salutem publicam, non multum interest quomodo haec quaestio decidatur, hincque mitto eam.

§. IX.

De vrbs liberae criteriis.

Progredior itaque ad aliam magis momentosam quaestionem, nimirum: *quae sint vrbs liberae criteria?* Vbi distinguendum est inter urbem ab origine liberam, et urbem quae ab initio libera non fuit ex post vero talis facta. Quod attinet urbes ab origine liberas earum criteria sunt, eas vel esse in solo nullius potestati civili subiecto exstructas, vel, si in solo, quod est territorii cuiusdam pars, exstructae sunt, superior tamen cum promissione plenae immunitatis a subiectione civili permisit urbem condi in suo territorio. Vnum vel alterum sufficere, urbem pro libera ab origine habendam esse, inde patet, quod, si in solo a potestate civili vacuo exstructa est vrbs, potestas civilis desit cui subiici possit vrbs, et, si cum concessione immunitatis in territorio alicuius reipublicae condita est, cesset vrbs civilis subiectio per renunciationem. Cum itaque in vtroque casu vrbs nullius potestati civili subiecta sit, in vtroque casu libera vrbs est (§. VIII.) et quidem, cum in vtroque casu talis iam sit dum existere incipit, ab origine. Liberarum urbium, quae ab origine liberae non fuerunt, crite-

rium vero est, quod ex post exemptio a potestate civili, cui subiectione haec tenus fuerunt, facta sit.

§. X.

*Auctoris Anonymi hac de re sententia allegatur
& refellitur.*

Ita philosophandum esse de libertate urbium, et duplici libertatis earum origine, cenleo; saltem pro virum mearum imbecillitate aliter philosophari nequeo. Ast longe aliter philosophatur mihi incognitus AVCTOR impressi, quod Rostochii 1764. prodiit sub titulo: *Der Landes-Fürst in Rostock aus Macht- und Gnaden-Briefen der drei- und vierzehenden Jahrhunderten gegen die unnatürliche Verleugnung des dasigen Erbunterthänigen Stadtraths behauptet*, & b. PARENTIS, mihi proli dolor in ipso iuventutis flore erepti, pro dulcis mihi natalis soli libertate anno 1757. scriptae deductioni: *Historisch diplomatische Abhandlung von dem Ursprunge der Stadt Rostock Gerechtfame und derselben ersten Verfassung in weltlichen Sachen bis ins Jahr 1358. nebst denen von Originalien genommenen Urkunden, Müntzen, Siegeln und andern Alterthümern der mittlern Zeit, welche die Beweise enthalten*, oppositum. Dum enim AVCTOR huius scripti b. PARENTIS assertum: *Rostochium esse urbem ab origine liberam* infringere vult, eum in finem et armis philosophicis eum aggredditur, dum ex principiis iuris publici vniuersalis de urbibus liberis disputat. Audiamus itaque nunc eius philosophiam; cum

et quoad reliqua quae profert desideratissimi et optimi parentis, vel hoc solo scripto de patria egregie meriti, causam me agere, huius loci non sit, et vires meae hoc nondum permittant. Ita autem ille §. 4. *Nach dem allgemeinen Staats-Recht ist eine freie Stadt eine solche die auf eigenen von keiner Macht abhängenden Grund und Boden, ihr Dasein und Wesen aus eigener Wahl und Macht genommen und erhalten hat.* Putat itaque laudatus auctor secundum ius publicum vniuersale ad urbem liberam requiri eam 1) in solo a potestate ciuili vacuo conditam esse, et 2) sibi ipsi debere originem, quod nequiquam concedere possum. Ne quidem ad urbem ab origine liberam enim requiritur vtrumque, multo minus ad urbem liberam in genere. Cur enim concessio immunitatis a potestate ciuili idem operari non possit, quod operatur locus a potestate ciuili vacuus, si in eo urbs condita est? et cur non sufficiat urbem nullius potestati ciuili esse subiectam, siue haec independentia inde oriatur, quod locus in quo urbs exstructa sit nullius potestati ciuili subiectus, siue inde quod is, cuius potestati ciuili subiectus est, cum concessione immunitatis a potestate ciuili, permiserit urbem in eo condi? ego quidem non video. Similiter, quod in specie attinet secundum criterium, urbem nimirum sibi ipsi debere originem, sicque eam ab alio non esse fundatam, nec ad urbem liberam in genere hoc requiritur, nec in specie ad urbem ab origine liberam. Prius inde patet, quod concipi possint vrbes ex post liberae factae, liberas vero ex post fieri posse vrbes, siue sint tales quae ab alio conditae et fundatae, siue non, ne-

mo negabit. Posterius autem ideo defendo, quoniam contradictionem non inuoluit, superiorem fundare urbem ita, ut iis, qui in hac urbe habitare et res suas agere volunt, concedat, plenam a potestate civili immunitatem; licet non negem urbem ab origine liberam, quae non sibi ipsi debet originem, sed a superiore reipublice fundata est, vix existere. At, cum disputem hac de re secundum principia iuris publici vniuersalis, et ipse laudatus AVCTOR secundum huius iuris principia hic loquatur, sufficit talem urbem cogitari posse. Quae cum ita sint, independentia urbis a potestate civili reipublicae, seu ei non subiectam esse, in genere efficit eius libertatem, et si haec libertas adest dum existere incipit, ea est ab origine libera, non attento fundamento huius libertatis. Interim tamen dictus AVCTOR magna fiducia suum assertum, ad urbem ab origine liberam requiri sibi ipsi eam debere originem §. 31. repetit, et eo probatur ut distingui a se invicem velit *anfänglich befreiete* et *ursprünglich befreiete Städte*, dum ait: *Ist denn eine ursprüngliche Freiheit und eine anfängliche Freiheit einerlei? das ist noch nie in der Welt behauptet worden. Städte von ursprünglicher Freiheit haben ihre Freiheit lediglich in- und aus ihnen selbst. So bald einer Stadt eine oberliche Befreiung oder eine landesherrliche Freiheits-Ertheilung wiederfähret, so bald ist die Stadt nicht ursprünglich frei. Eine ertheilte Befreiung ist eben der Gegensatz einer ursprünglichen Freiheit, et paulo post addit: Dafs eine ursprüngliche freie Stadt den Grund ihrer Bestimmung in ihren eigenen Wesen haben müsse, und dafs,*

so bald eine Landesherrliche anfängliche Befreiung einer Stadt zugegeben wird, zwar eine anfänglich befreiete, aber keine ursprüngliche freie Stadt herauskomme. Quis vero non videt b. PARENTIS antagonistam hic captare verbum: *ursprünglich*, vnde nec miror eum in b. PARENTIS deductione, in qua is realia potius tractavit, vbique contradictiones offendere. Interim, licet permitttere debeam dici impressi auctorem suo sensu vi, scire tamen vellem, cur nec ea libertas vrbs, quæ ex alterius concessione ortum traxit statim dum vrbs condita, dici possit originaria libertas? Et quid quaeso interest et refert distingui inter *eine anfänglich befreiete* et *ursprünglich freie Stadt*? Caeterum neutiquam, quod pace eius dixerim, concessa libertas oppositum libertatis originariae est: sed potius ex post concessa libertas est oppositum originariae libertatis, quae vel per se adest, vel per concessionem alterius ante ortam subiectionem factam.

§. XI.

De vrbiū in priuilegiatas et non priuilegiatas diuisione.

Sed mitto vrbiū diuisionem in liberas et non-liberas, et progredior III. ad earum diuisionem in *priuilegiatas* et *non priuilegiatas*. Dicitur vero vrbs *priuilegiata*, si ei competunt iura, quae in regula vrbi tali, qualis est ea de qua quaeritur, non competunt, indeque per se patet, quid sit vrbs non priuilegiata. Vt itaque vrbs priuilegiata dici possit, non sufficit, vr-
bem

hem talem esse, quae habet iura, quae cuilibet vrbi qua tali non comperunt: sed res eo redit, iura vrbi competere, quae tali vrbi, qualis est ea de qua quaeritur, non comperunt in regula, sicque speciali titulo, acquisita esse debent. Sic urbem, quae republica est, iura reipublicae habere, non efficit eam esse priuilegiatam. At, si vrbs quae republica non est, habet talia iura quae sunt iura reipublicae, et vrbes eius generis, cuius est vrbs de qua quaeritur, in regula talia iura non habent, vrbs pro priuilegiata vrbe habenda. Licet vero haec urbium diuisio potissimum quoad vrbes non liberas attendenda, facile tamen patet et liberas vrbes vel priuilegiatas, vel non priuilegiatas esse posse. Sic enim vrbs libera, sicque nullius potestati civili subiecta (§. VIII.), ideo tamen ei omnia iura, quae vrbes habere possunt, nondum comperunt. Potest itaque talis vrbs adhuc iura acquirere, quae in regula vrribus liberis qua talibus non comperunt, quibus acquisitis priuilegiata vrbs est.

§. XII.

De immediatis et mediatis vrribus.

Sunt etiam vrbes IV. in relatione ad rempublicam consideratae vel *immediatae*, vel *mediatae* vrbes, quae diuisio vero non nisi quoad vrbes non liberas, et in republica composita existentes, concipi potest. Si enim vrbs talis est, quae potestati civili reipublicae cuiusdam subiecta, eaque est republica composita, vrbs vel tantam potestati civili reipublicae compositae est subiecta, vel simul potestati civili reipublicae minoris in republica composita

In

In priori casu dici potest *immediata* vrbs, in posteriori vero *mediata* vrbs. Licet itaque secundum ius publicum vniuersale locum habeat, urbium in immediatas et mediatas diuisio, nec non facile concipi possit, vrbes immediatas praec mediatis variis gaudere posse praerogatiuis, eae tamen secundum ius publicum vniuersale determinari non possunt. Vade hic tantum moneo secundum ius publicum vniuersale I. magnam esse inter urbem liberam et immediatam urbem differentiam, cum omnis vrbs immediata sit non libera vrbs. II. Vrbes mediatas in eo quam maxime differre posse quod altera sit priuilegiata, altera vero vel plane non, vel non ita. III. Inter mediatas et immediatas vrbes tertiam speciem urbium, quae partim immediatae, partim mediatas sunt, concipi non posse, sicque si *mixtam urbem* quis appellare vellet, quae immediata et mediata simul est, secundum ius publicum vniuersale talem urbem non ens esse. Ast, si sub mixtae vrbs nomine veniunt vrbes in republica composita, quae, licet potestati ciuili reipublicae minoris subiectae, sicque mediatas sint, in nonnullis causis tamen a potestate ciuili reipublicae minoris, cui caeteroquin subiectae manent, exemptae, eas secundum ius publicum vniuersale cogitari posse, non nego.

§. XII.

De urbium diuersitate pro foundationis diuersitate.

Est porro V. hic consideranda urbium diuisio, quod sint vel vrbes a superiore reipublicae in suo territorio fundatae, vel vrbes quae primis suis inuicem sibi ipsi originem debent.

C

bent. Si placet priores vrbes *publicas*, posteriores *privatas* appellare, ego quidem non refragor. Quod vero attinet rem ipsam, quaelibet vrbs quidem fundationi, si quid video, debet originem, cum nulla vrbs a natura sit, sed potius quaelibet vrbs tanquam humanum institutum facto humano originem debeat: aut is qui *fundavit urbem*, hoc est, cui vrbs debet suam originem et existentiam, vel est superior reipublicae, qui, ad promovendam salutem reipublicae per vrbes in territorio existentes, efficit urbem conditam esse, vel est certa multitudo hominum, qui ad obtinendum finem vrbs de ea condenda inter se conuenerunt. Hinc itaque oritur urbium, de qua loquor, diuisio, nec video, cur vrbs, fundata vrbs, *eine gestiftete Stadt*, dici non possit, si non tertio debet originem, sed illis, qui primi eius inhabitatores fuerunt. Nihilominus supra laudatus AVCTOR impressi: *Der Landes-Fürst in Rostock &c.* et hic aggreditur b. PARENTEM, eique sine omni fundamento vitio vertit, quod Rostochium urbem fundatam esse concedat, et tamen defendat eam originem debere primis suis inhabitatoribus. Prouocat itaque ad notionem fundationis vrbs, et putat urbem, fundatam urbem dici non posse, quae sibi ipsi debet originem. Audiamus mirabilem eius philosophiam §. 5. *Nur wird auch noch ein richtiger Begriff von Stiftung einer Stadt voraus zu setzen seyn. Eine jedwede Stiftung ist allemahl der Gegensatz eines willkürlichen Ursprungs. Was gestiftet worden, das hat den Grund seines Ursprungs nicht in ihm selbst. Die Stiftung einer Stadt schließet ein willkürliches oder eigenmächtiges Dasein aus ihr selbst,*

selbst, völlig aus. Eine Stadt, die sich gestiftet nennet, gibt also den Grund ihres Ursprunges ausser ihr, zu. Nonne hic iterum manifesto iniurius est hic AVCTOR in b. PARENTEM, et non nisi verba captat? Quis ei conceder, foundationem esse oppositum arbitrariae originis, et quam hic assumit distinctionem inter urbem fundatam et non fundatam, *eine gestiftete Stadt und die ihr willkürliches Daseyn aus ihr selbst hat?* Egregia sane philosophia! Quasi vrbs, quae originem debet sibi ipsi, non sit fundata vrbs, nimirum ab iis, qui primi eius inhabitatores fuerunt? Foundationis oppositum, si quid video, est id quod a natura est. Cum itaque nulla vrbs, sicque nec Rostochium, a natura sit, b. PARENS optimo iure Rostochium urbem fundatam appellare potuit, et tamen absque omni, ne quidem apparente, contradictione defendere, Rostochium debere originem primis suis inhabitatoribus ab iisque fundatum esse. Utatur libertate philosophandi pro lubitu, et sibi quam vult former notionem *einer gestifteten Stadt* b. PARENTIS antagonista, modo ei vitio non vertat, quod locutus sit secundum communem loquendi usum, cum nondum edoctus erat ab hoc suo aduersario, quem demum post fata sua nactus est, dari etiam vrbes a nemine fundatas, sicque *ungestiftete Städte*, quas nec ego mihi concipere possum.

§. XIII.

De urbibus in territorio, et quae tales non sunt.

Tandem adhuc addendum, vrbes in relatione ad rempublicam consideratas VI. vel tales esse, quae in territorio reipublicae

caae sunt, vel tales non esse, in eo scilicet sensu, quod *in territorio esse* dicatur vrbs, si in spatio, quod ad reipublicae cuiusdam territorium pertinere indubium est, sita est. Licet vero vrbes, quae in territorio reipublicae cuiusdam sunt, de territorio etiam sint, sicque potestati ciuili eius reipublicae, in cuius territorio sunt, subiectae sint, donec probetur contrarium, hoc probato tamen de territorio non sunt. Inde itaque, quod vrbs in territorio reipublicae sita sit, non absolute sequitur eam esse urbem non liberam, sed potest, licet in territorio sit, non esse de territorio, sicque libera vrbs esse. At vrbem in nullius territorio sitam semper liberam esse necesse est.

CAP. III.

DE VRBIVM QVAE SVNT IN TERRITORIO
REIPVBLICAE IVRIBVS.

§. XIV.

Thema huius capituli determinatur.

Postquam, quotuplex sit vrbs in relatione ad rempublicam considerata, vidimus, nunc in doctrina de habitu urbium ad rempublicam ulterius progrediendum, et iura urbium in territorio reipublicae sitarum sub examen vocanda (§. VI.). Si enim vrbs in territorio reipublicae cuiusdam non est sita, de eius iuribus hic ideo nihil monendum, quoniam talis vrbs semper libera vrbs est, et iurium eius in relatione ad respublikas alias consideratio, potius ad ius gentium, quam ad ius publicum vniuersale, spectet.

Restrin-

ad reipublicam secundum ius publicum vniuersale. 21

Restringo itaque hanc tractationem ad iura urbium quae sunt in territorio.

§. XV.

De iuribus urbium vrbicis et acquisitis in genere.

Antequam de urbium, quae sunt in territorio reipublicae, iuribus disputo, non possum non, quin paucis praemittam, iura in relatione ad vrbes in genere considerata, vel esse talia iura, quae ex vrbis essentia et natura concipi possunt, vel talia quae ex ea quidem concipi nequeunt, ast tamen ab vrbe speciali titulo acquisita esse possunt. Liceat prioris generis iura *urbica iura* appellare, eaque diuidere *in generalia omnium societatum iura socialia*, et *societatis quae vrbs est specialia iura socialia*, prout vel ex societatis in genere, vel vrbis in specie, natura et indole, fluunt. Posterioris generis iura si vrbis competunt, vrbis iura quidem sunt, ast vrbica iura non sunt, hincque *acquisita urbium iura* seu *urbium privilegia* dici possunt. Ita nimirum secundum ius publicum vniuersale iura in relatione ad vrbes considerata diuidenda esse cenfeo. Ast in applicatione ad vrbes huius vel illius reipublicae, malle iura, quae, licet ex urbium natura non fluant, secundum certae reipublicae leges tamen vrbibus eius reipublicae saltem in regula competunt, ad vrbica iura potius, quam ad acquisita urbium iura referri.

§. XVI.

De urbium iuribus acquisitis in specie.

Dicam primo de urbium in territorio reipublicae iuribus, quae vrbica iura non sunt, sed iura urbium acquisita, dum quae

de iis dicenda paucis absolui possint. Per se enim facile patet secundum ius publicum vniuersale determinari non posse, quae sint illa iura quae vrbi in republica existenti tanquam acquisita iura competunt. Hic itaque tantum monendum, haec iura vel iura reipublicae socialia seu iura potestatis ciuilibus, quae vulgo iura maiestatica, regalia, *Hobeitsrechte* dici solent, esse, vel non. Licet enim, quod attinet speciatim iura posterioris generis, vrbes quae non sunt respublicae, qua tales non habeant iura reipublicae socialia seu potestatis ciuilibus, veluti *ius praesidii*, *ius foederum*, *ius collegiarum* &c. ea ab iis tamen acquiri posse indubium est. Sed in diiudicando habitu urbium ad rempublicam multum interest, quomodo vrbes haec iura reipublicae acquisierint et quo iure ea exercent. Aut enim ea ita acquisierunt, vt non nisi iure administratorio iis competant, dum qua quasi officiales publici, loco et nomine reipublicae, ea administrant, aut ita ut iure proprio ea exercent. Haec differentia vero quoad vrbes liberas locum non habet, cum liberas, sicut potestati ciuili reipublicae cuiusdam non subiectas, vrbes (§. VIII.), nomine reipublicae, quasi qua officiales eius, iura reipublicae exercere, cogitari nequeat, indeque haec vrbes semper iure proprio exercent quae iis competunt iura reipublicae socialia seu maiestatica iura. At, quod ea quoad vrbes non liberas locum habeat omnino, non solum ex vrbs non liberae conceptu, cum sit potestati ciuili reipublicae subiecta (§. VIII.), facile patet, sed et scriptores iuris publici germanici, dum in urbium germanicarum prouincialium, quae, si vere tales sunt, vrbes non liberae sunt, nexum cum superioritate territoriali inquirunt, agnoscunt

hanc

hanc differentiam, quae generatim secundum ius publicum vniuersale quoad vrbes non liberar cuiuslibet reipublicae concipi potest. Prouoco praefertim ad ea quae HENNIGES in *Mantissa ad Spec. IV. Med. ad Instr. Pacis* §. 48. annotauit, qui, dum loquitur de urbium germanicarum mediatarum iuribus superioritati simillimis, addit: *Quamquam autem haec iura municipia ista plerumque voluntate et auctoramento domini territorii habeant et exercent, qui eorum fidei illa credita cupit: sunt tamen quaedam vrbes prouinciales et mediatas, quae tanta seu priuilegio seu longa consuetudine quae sita libertate vtuntur, vt ista fere omnia in ciuitate sua vnus arbitrio agant decernantque, inconsulto prorsus domino suo, quin contra eius mandatum eo prorsus libero et excellenti possidendi modo, quo potestate territoriali ipsi status in suis territoriis gaudent. Eiusmodi igitur ciuitates mediatas quo minus ipsum ius territorii habeant, nulla alia impediuntur re quam medietate sua; intereaque exercent analogum ius simillimumque illi, non actuum libertate vel plenitudine deterius: sed ordine saltem et dignatione.* Licet enim HENNIGESIVS hic non vbique distincte satis loquatur, mens eius tamen eo redit, quod vrbes quae mediatas sunt, vel iure administratorio, vel iure proprio habeant et exercent iura, quae stylo iuris publici vniuersalis iura reipublicae socialia dicenda.

§. XVII.

Transitus ad iura urbium vrbica.

Sequuntur nunc vrbica iura urbium in territorio reipublicae

caae existentium (§. XV.) Duplex hic oritur et decidenda est quaestio. Prima est: *quaenam iura ad urbica iura urbium in territorio reipublicae sitarum referri possint?* Secunda vero eo redit: *Cui competant originetenus iura urbica, si urbs in territorio reipublicae sita est?* Si utraque haec quaestio decisa, theoria de urbium in territorio reipublicae sitarum iuribus erit, ut spero, completa. Agedum itaque videamus quomodo utraque haec quaestio resoluenda.

§. XVIII.

Quae iura ad urbica iura referri debeant determinatur.

Vt nunc, quid sentiam de prima quaestione, dicam, ad eam facillime responderi posse censeo. Vel iis qui primis labiis degustarunt iurisprudentiam naturalem constat, dari iura *societatis*, quae opponuntur *iuribus singulorum* ex societate, illaque vel iura societatum *socialia*, vel iura earum *acquisita* esse. Cum itaque urbes sint in sensu politico, in quo hic de iis loquor, societates (§. V.), si theoria generalis de societatum iuribus socialibus applicatur ad urbes, prodeunt statim, velut per se, urbica iura, quippe quae sunt urbium socialia iura (§. XV.). Nec hic attendenda urbium in cap. praec. explicata differentia alia praeter eam, quod urbes vel reipublicae sint, vel non (§. VII.). Cum enim, si urbs est reipublica, habeat finem latius patentem, quam eum quem habent urbes quae reipublicae non sunt, plura dari urbium, quae reipublicae sunt, iura urbica, quam urbium quae reipublicae non sunt, necesse

neceffe est, dum omnia iura, quae sunt reipublicae iura socialia seu iura potestatis ciuilibus, vulgo iura maiestatica, regalia, Hoheitrechte dicta, ad iura vrbica vrbis, quae respublica est, referri debeant. Quod vero attinet vrbium in relatione ad rempublicam differentias, quod sint vel liberae, vel non liberae; priuilegiatae, vel non priuilegiatae; a superiore reipublicae fundatae vel non; immediatae vel mediatae vrbes; eas attendendas non esse, quando quaeritur quae iura ad vrbica iura referri debeant, vel inde patet, quod hae differentiae non influant in id quod est iurium societatis socialium, sicque vrbium iurium vrbicorum; fundamentum (§. XV.).

§. XIX.

Transitus ad quaestionem secundam §. XVII. motam.

Sufficiant haec ad resolutionem prioris quaestionis. Posterior quaestio §. VII. mota maioris momenti est, et ad eam respondendum aliter, si vrbs de qua quaestio est, *libera vrbs* est, aliter vero si *libera vrbs non est*. In posteriori casu vero iterum ea differentia attendenda, an vrbs si vrbs ab *ipso superiore reipublicae fundata*, an vero sit *vrbs quae originem debet primis suis inhabitatoribus*. Vt itaque in omnibus his casibus distincte respondeatur ad quaestionem secundam, de iis sigillatim agendum, praemissis principiis quibusdam generalibus, quibus innittitur resolutio huius quaestionis in singulis his casibus.

§. XX.

Generalia principia quae faciunt ad resolutionem quaestionis secundae.

Principia generalia, quae sequentibus praemittenda esse duco, ut inde statim deduci possint, sunt:

I. *Posita vrbe, siue ea sit libera, siue non libera, siue sit a superiore reipublicae fundata, siue a primis eius inhabitatoribus, ponuntur iura vrbica.* Sunt enim iura vrbica, vrbis pro societate, sicque in sensu politico sumtae, iura socialia. (§. XV). In genere vero constat posita societate poni iura societatis socialia.

II. *Iura vrbica sunt originetenus penes eum cui vrbs debet originem seu penes eum qui eam fundauit.* Cum enim iura vrbica statim cum ipsa vrbe adsint (per num. praec.), originem debent ei cui ipsa vrbs originem debet. Quoties vero ius quoddam alicui originem debet, antequam mutatio facta, sicque originetenus, non potest non ei competere, cui originem debet.

III. *Quoties non nisi de eo quaestio est penes quem sint originetenus iura vrbium vrbica, nil interest, an vrbs sit respublica vel non, priuilegiata vel non priuilegiata, immediata vel mediata.* Hae vrbium differentiae enim, prout ex dictis (§. VII. XI. XII.) per se patet, ortum vrbium non concernunt, ab vrbium ortu vero dependet penes quem sint originetenus iura vrbica. (per num. praec.)

*Cui competant originetenus iura vrbica, si vrbs est libera
vrbs, determinatur.*

His praemissis me adcingo ad resolutionem quaestionis secundae, cui nimirum competant originetenus iura vrbica, si vrbs est in territorio, et quidem in casu quo est libera vrbs. (§. XIX.) Hic non possum non quin vrbium causam agam, et defendam, *tum omnia vrbica iura esse originetenus penes vrbem ipsam.* Si enim vrbs, licet sit in territorio, est libera vrbs, dum nimirum superior cum promissione immunitatis a potestate ciuili vel ipse eam fundauit; vel primos earum inhabitatores eam fundare permisit (§. IX.), in casu posteriori penes superiorem reipublicae originetenus iura vrbica esse non posse, patet per §. praec. num. II. Ast nec in priori casu defendi potest iura vrbica originetenus penes superiorem esse, licet per §. praec. num. II. sint originetenus penes eum qui fundauit vrbem, cum hic obstat superioris renunciatio, quippe quae inest concessioni immunitatis a potestate ciuili, non solum ideo, quoniam a maiori ad minus, nimirum a renunciatione iurium reipublicae socialium seu iurium potestatis ciuilibus (der Hoheitsrechte), ad renunciationem iurium vrbicorum (der städtischen Rechte), concludi potest: sed et quoniam fundatio vrbis a superiore facta in suo territorio, ei ideo tribuit iura vrbica, quia vrbs ab eo fundata in suo territorio suae potestati ciuili subiecta fuerit, nisi immunitatem ab ea concessisset, sicque ea con-

cessa, non possint non simul cessare iura urbica, quae alias vi
 foundationis competere superiori tanquam fundatori.

§. XXII.

De iuribus urbicis urbium non liberarum in genere.

Sequuntur vrbes non liberae, quales sunt plurimae vrbes
 quae sunt in reipublicae territorio. Quod vero harum urbium
 iura urbica attinet, supra (§. XIX.) iam monui, in decidenda quaes-
 tione cui ea competant distinguendum esse inter vrbes huius ge-
 neris, quae sunt vrbes publica auctoritate, sicque a superiore rei-
 publicae, fundatae, et quae tales non sunt, sed potius a primis
 eius inhabitatoribus proprio motu fundatae. Cum enim prioris
 generis vrbes sint publicae societates, dum fundatae sunt a supe-
 riore reipublicae ut per eas finis reipublicae pro parte obtineatur,
 quod de urbibus ab ipsis inhabitatoribus proprio motu fundatis
 dici nequit, non potest non inde secundum ius publicum uniuersale
 magna quoad iura urbica oriri differentia, prout in genere so-
 cietatum publicarum et priuatarum iura quam maxime differre
 secundum hoc ius, iam bene obseruauit academiae huius quon-
 dam decus et ornamentum IUSTVS HENN. BOEHMERVS *in Iu-
 re publico uniuersali Lib. II. cap. IV. §. IX. not. b.* Videndum
 itaque quae in utroque hoc casu urbibus tribui possint urbica iura
 secundum ius publicum uniuersale.

§. XXIII.

§. XXIII.

De iuribus vrbicis vrbium non liberarum a superiore reipublicae fundatarum.

Quod si itaque vrbs quae est in reipublicae territorio, est vrbs non libera a superiore reipublicae fundata, non possum non quin hic reipublicae causam agam, et defendam, *istiusmodi urbem originetenus omnibus iuribus vrbicis esse destitutam.* Licet enim certissimum sit, posita societate poni sic dicta iura societatis socialia, sicque et posita vrbe tanquam societate, siue ea sit a superiore reipublicae fundata, siue a primis suis inhabitatoribus, poni iura huius societatis socialia, quae vrbica iura appello (§. XX. num. I.): inde tamen non sequitur, haec vrbica iura esse ab origine penes ipsam urbem. Potius, si quaestio est penes quem sint originetenus iura societatum socialia, sicque et iura vrbium vrbica, respondendum est penes eum qui fundauit societatem, seu cui originem debet societas, sicque, quando societas est vrbs, penes eum qui urbem fundauit, seu cui vrbs originem debet (§. XX. num. II.). Quod si itaque vrbs talis est, quae fundata est a superiore reipublicae, penes eum, non penes urbem, esse originetenus iura talis vrbis vrbica necesse est.

§. XXIV.

De iuribus vrbicis vrbium non liberarum quae sibi ipsis originem debent.

Ast aliud dicendum de vrbibus non liberis quidem, ast tamen talibus, quae a superiore reipublicae non sunt fundatae, sed originem debent primis suis inhabitatoribus. Hae vrbes ab vr-

bibus a superiore reipublicae fundatis in eo differunt, quod *iis originetenus competant omnia iura, quae sunt in genere cuiuslibet societatis socialia iura*, sicque, cum talia iura in applicatione ad vrbes appellem iura vrbica (§. XV.), *tales vrbes originetenus omnia iura vrbica habent*. Cum enim in antecedentibus iam demonstratum sit, vrbium iura vrbica esse originetenus penes vrbis fundatorem seu eum cui originem debet (§. XX.), si vrbs originem primis suis inhabitatoribus debet, iura vrbica penes ipsam vrbem originetenus esse debent.

§. XXV.

De acquisitione iurium vrbicorum vrbium in republica.

Licet vero, si vrbs in territorio existens a superiore reipublicae fundata, iura vrbica sint originetenus penes reipublicae superiorem (§. XXIII.), per concessionem a superiore factam tamen istiusmodi vrbem vel omnia, vel haec seu illa iura vrbica acquirere posse, nemo dubitabit. Nec hic praecise opus est expressa concessione, sed sufficit tacita, quae adest toties, quoties superior permisit talem vrbem hoc vel illo iure vrbico vri. Ast cum haec concessio sit facti, tales vrbes in dubio probare debent factam concessionem. Similiter, licet vrbi in territorio existenti, quae libera est, vel quae a superiore reipublicae non fundata, competant originetenus iura vrbica (§. XXI. XXIV.), ideo tamen ea vel omnia, vel haec seu illa eorum, penes superiorem reipublicae esse possunt, si is nimirum ea ab vrbe acquisivit. Cum vero et talis acquisitio facti sit, in dubio superior probare debet in his casibus factam acquisitionem iurium vrbicorum.

§. XXV.

De singulis iuribus vrbicis remissive.

Haec sufficiant de iuribus vrbium in republica existentium in genere, ex quo apparet, quantum intersit inquirere in cuiuslibet vrbis originem, si definiendum, an et quae ei competant vrbica iura. Quodsi nunc ad specialia descendere vellem et singula iura, quae ad vrbica iura secundum ius naturae referri debent, recensere, amplissimus mihi pareret campus. Ast, cum ad doctrinam iuris publici de habitu vrbium ad rempublicam, singulorum iurium vrbicorum recensio referri nequeat, sed potius non nisi eatenus de iis hic agendum, quatenus de iis actum est, nimirum, quae iura in genere ad iura vrbica vrbis in republicae territorio existentis referri debeant, et cui competant, hic subsistere debeo, ne limites, quos mihi posui, transgrediar et trita atque vulgaria repetendo tempus consumam. Interim quae dicta sunt vno alteroue exemplo illustrabo, vt inde theoriae generali maior lux affundatur.

§. XXVII.

Illustratio dictorum per exemplum.

Pone e. g. vrbem secundum suam politiam collegio senatorio esse instructam, quod potestatem vrbicam, sub quo nomine mihi venit complexus iurium vrbis competentium, siue sint iura vrbica, siue vrbium privilegia, iure proprio exercet, sicque est collegium repraesentatiuum totius vrbis. Quod si nunc quaeritur:
cui

cui competat constitutio nouorum collegii huius senatorii membrorum? secundum principia in antecedentibus stabilita ante omnia definiendum, an ius eligendi noua collegii senatorii membra sit ius vrbicum, quod secundum rerum naturam et essentiam asserendum esse nullus dubito, et ex principiis generalibus de societatum iuribus socialibus facile deduci potest. Hoc praesupposito omnia eo redeunt, an vrbs de qua quaeritur, quis in ea habeat ius eligendi noua collegii senatorii membra, sit vrbs libera, vel non, et, si posterius, an a superiore reipublicae fundata, an vero primis suis inhaeratoribus debeat originem. Si nunc constaret, urbem esse non liberam a superiore reipublicae fundatam, omnino defendendum superiori reipublicae, non vrbi ipsi, aut aliis quibus ab vrbe concessum, competere ius constituendi noua collegii senatorii membra, nisi huius iuris a superiore factam concessionem docere possit vrbs. Quodsi vero vrbs vel est libera vrbs, vel talis quae primis suis inhaeratoribus originem debet, originetenus ipsi vrbi competit ius eligendi noua collegii senatorii membra, nec superior reipublicae ea constituere potest, nisi constet hoc ius vrbicum in eum translatum esse.

§. XXVIII.

Aliud exemplum.

Iuuabit adhuc alio exemplo theoriam generalem de iuribus vrbicis in antecedentibus traditam illustrare. Ponamus secundum ius publicum vniuersale decidendum esse, cui competat ius nouos ciues recipiendi, sicque ciuitate aliquem donandi.

Hoc

Hoc ius vrbicum ius esse, nemo dubitat, hincque sequitur illud competere originetenus superiori, si vrbs non libera vrbs est quam is fundauit: vrbi ipsi vero, et, si collegio senatorio instructa est vrbs, huic collegio, si vrbs vel libera vrbs est, vel ea originem debet primis suis inhaeratoribus. Secundum ius publicum vniuersale itaque vrbi non competit ius recipiendi nouos ciues, nisi vel libera est, vel sibi ipsi originem debet, et hoc ius a superiore non est acquisitum, vel, si est vrbs non libera a superiore fundata, concessionem huius iuris a superiore factam esse probari potest.

CAPVT IV.

DE IVRIBVS REIPUBLICAE IN VRBES SVI
TERRITORII COMPETENTIBVS.

§. XXIX.

Praeparatio ad ea quae sequuntur.

Superfunt iura reipublicae, vel eius superioris, quae in vrbes sui territorii ei competunt, de quibus vltimo loco agendum, vt nihil eorum intactum relinquam, quae sub habitus ad rempublicam nomine comprehendi possunt (§. VI.) Haec iura vero, quae reipublicae iura appello in eo sensu, quod reipublicae seu eius superiori competant, aliter, si quid video, explicanda sunt, ac vulgo fieri solet. Noui de his iuribus systematis lineae itaque
E hic

hic ducendae sunt, distinguendo a se inuicem *iura reipublicae in vrbes, quae sunt iura potestatis ciuilibus, seu vulgo sic dicta iura maiestatica, reipublicae in vrbes sui territorii competentia, et talia iura reipublicae in vrbes sui territorii, quae sunt vrbica iura* (§. XV.). Non exhauriunt enim theoriam de iuribus reipublicae in vrbes sui territorii, qui sola iura potestatis ciuilibus hic adsumunt, et ex potestate ciuili deducere volunt omnia iura reipublicae in vrbes sui territorii competentia. Quodsi vero dicta iura duplicis et diuersi generis a se inuicem distinguuntur, et pro vrbium diuersitate determinatur quae iura reipublicae competant, vel non, magis distincta et solida est theoria de his iuribus, quam est, his diuisionibus neglectis. Dictam methodum itaque obseruabo in tradendis his iuribus.

§. XXXI.

De iuribus reipublicae maiestaticis quoad vrbes liberas.

Quod itaque attinet primo iura potestatis ciuilibus seu iura reipublicae socialia, vulgo maiestatica iura dicta, quoad ea inter liberas et non liberas vrbes distinguendum est. Si vrbs libera est, iura potestatis ciuilibus, reipublicae, in cuius territorio est, competere non posse, in aprico iacet, cum cessante per definitionem vrbis liberae potestate ciuili reipublicae in totum (§. VIII.), singula iura potestatis ciuilibus reipublicae in tales vrbes competere nequeunt. Haec iura vero ideo plane non cessant, sed libera vrbs, si est reipublica, ipsa ea exercere potest, cum ea tum ad iura sua vrbica reuera
per-

pertineant, et licet libera vrbs non sit respublica, ex dictis (§. VIII.) tamen facile pater, nil ob stare eam haec iura sibi sumere. Ast, si vrbs in territorio existens est vrbs non libera, res maioribus inuoluta est difficultatibus, quae vt facilius solvi possint, distinguendum est inter vrbes non liberas priuilegiatas et non priuilegiatas, et de singulis sigillatim agendum.

§. XXXI.

De iuribus reipublicae maiestaticis quoad vrbes non liberas priuilegiatas.

Si vrbs est non libera quidem, ast tamen priuilegiata, in eo casu, quo priuilegia non sunt ipsa iura potestatis ciuilibus ei competentia, sed alia iura, nil interest quoad iura potestatis ciuilibus quod priuilegiata sit, sed vt principii, quod potestas ciuilibus fundata sit in omne id quod est in territorio, donec exemptio probetur, in talem urbem reipublicae competant simpliciter iura potestatis ciuilibus. Ast, si priuilegia vrbs sunt iura potestatis ciuilibus, aut haec iura potestatis ciuilibus vrbi competunt iure proprio, aut non nisi iure administratorio (§. XVI.). Si posterius, vrbs qua quasi officialis administrat tantum iura potestatis ciuilibus (§. cit.), hincque tum secundum principia iuris publici vniuersalis de nexu inter rempublicam et eius officiales omnia sunt diiudicanda. Si vero prius, reipublicae quidem non competunt, nec ea exercere potest, iura potestatis ciuilibus, quae ab vrbe acquisita et ei iure proprio competunt: ast inde non sequitur talem urbem iuribus potestatis

E 2 ciuilibus

ciuillis plane non esse subiectam, si et ponere velis ei omnia iura potestatis ciuillis competere. Non solum enim semper et in omni casu, si vrbs tanquam non libera vrbs potestati ciuilli subiecta, ea pars potestatis ciuillis, quae sub partis inspectoriae nomine venit, reipublicae manet salua, quoad iura potestatis ciuillis ab vrbe acquisita: sed et, si non omnia iura potestatis ciuillis tali vrbi competunt, reliqua, quae ei non competunt, penes ipsam rempublicam esse, necesse est. Quae cum ita sint, quae Duumviri de republica litteraria egregie meriti, PERILL. L. B. de CRAMER ET ILL. STRVBEN, ille nimirum *in den Werzlarischen Nebenstunden P. 7. num. I.* in resolutione quaestionis: *Ob eine iede Municipal- oder Land-Stadt, wenn sie auch mit allen nur erdencklichen Priuilegiis versehen, iedennoch eine gewisse Speciem subiectionis ciuillis zugleich erkennen müsse?* et hic in *Observatione: von den Hobetsrechten mittelbarer Städte P. I. num. V. der Nebenstunden*, docuerunt quoad vrbes germaniae secundum ius publicum germanicum particulare, suo modo iuris publici vniuersalis sunt. Praesertim quae de potestatis ciuillis parte, quae sub potestatis inspectoriae nomine venit, dicta sunt, egregie illustrant quae STRVBEN l. c. §. XXII. monet, et mutatis mutandis facile huc trahi possunt.

§. XXXII.

*De iuribus reipublicae maiestaticis quoad vrbes nec liberar,
nec priuilegiatas.*

Superfunt vrbes in territorio non liberae et non priuilegiatae, de quibus vix habeo quod monendum esse duco. Cum enim vrbes huius generis tanquam non liberae subsint potestati ciuili (§. VIII.), si praeterea nulla priuilegia habent, sicque et nulla iura potestatis ciuilibus, fundatae in territorio potestati ciuili non possunt non in talem urbem competere omnia et singula iura potestatis ciuilibus. His urbibus itaque nil praeter obsequii gloriam superest quoad ea quae pertinent ad iura potestatis ciuilibus, et contentae esse debent exercitio iurium urbicorum, si iis talia, secundum ea quae (§. XXIII. XXIV.) dicta sunt, competunt.

§. XXXIII.

Speciales quaedam obseruationes iura reipublicae maiestatica concernentes.

Antequam mitto iura reipublicae maiestatica quoad vrbes in eius territorio existentes, duplex addenda obseruatio. I. *Quoad haec iura nil interest, an vrbs sit fundata a superiore reipublicae, an vero sibi ipsi originem debeat.* Fundamentum horum iurium enim est urbem esse in territorio, sicque, si libera non est, potestati ciuili est subiecta, siue originem debeat superiori reipublicae, siue sibi ipsi. II. *Si vrbs ab origine libera, successiue superiori reipublicae concessit haec vel illa iura potestatis ciuilibus,*
E 3 quoad

reliqua iura potestatis civilis pro vrbe militat praesumptio, ea superiori reipublicae non competere: nec potest is quoad iura, quae talis vrbs tanquam iura ex libertate residua adhuc habet, exercere iura in potestate inspectoria contenta, quoad iura potestatis civilis ab vrbe non libera, est privilegiata, acquisita, per § 31. competentia. Prius enim mutatio est, per ea quae de reipublicae iuribus maiestaticis quoad vrbes liberas §. XXX. dicta sunt. Mutatio vero non praesumitur. Posterius autem ideo non procedit, quoniam talis vrbs, quoad iura ex libertate residua, potius pro libera, quam pro non libera vrbe habenda. Si itaque e. g. vrbs talis ius collectandi, tanquam ius ex libertate residuum, habet, superior reipublicae, nec ea iura quae ex potestate inspectoria fluunt, circa hoc ius exercere potest.

§. XXXIV.

De iuribus urbicis reipublicae competentibus.

Nunc mitto iura reipublicae in vrbes sui territorii maiestaticae. Praeter haec et dantur alia reipublicae seu superioris eius iura, quae ei in has vrbes saltem competere possunt, licet non semper actu competant, nimirum urbica iura. Non solum enim, si vrbs in territorio a superiore reipublicae fundata est, iura urbica originetenus penes superiorem reipublicae sunt (§. XXIII.); sed et reipublica vel eius superior ea ab vrbe, cuius iura urbica ei originetenus non competunt, acquirere potest (§. XXV.). In utroque hoc casu itaque iura, quae competunt reipublicae in vrbes sui territorii, non tantum ea iura sunt, quae maiestatica dici solent,

lent, sed et iura vrbica, quae iura vrbium collegialia dici possunt, si urbem tanquam collegii speciem consideramus. Non quidem recorder me vnquam aliquid legisse de iuribus reipublicae eiusue superioris, vel, vt loqui solent, principis circa vrbes collegialibus, quae magis concinne iura vrbica appellari posse credo; ast inde nihil metuo. Constat inter omnes, quo felici successu recentioribus temporibus iura, vt aiunt, principis circa sacra in maiestatica et collegialia diuisa sint, et quantum lucis et soliditatis inde accerserit doctrinae de iure principis circa sacra, seu potius doctrinae de iuribus reipublicae in ecclesiam in suo territorio existentem. Nisi vero me omnia fallunt, eadem diuisio applicari etiam potest, si iura reipublicae in vrbes sui territorii distincta et solide explicanda, modo hic semper attendatur, ecclesiam et urbem esse societates sua natura et essentia plane diuersas inter se, et quae indoritur differentia non negligatur.

§. XXXV.

De singulis iuribus reipublicae maiestaticis et vrbicis remissive.

Caeterum et hic subsisto in hac generali theoria de iuribus reipublicae in vrbes sui territorii. Prout in theoria de iuribus vrbium in territorio reipublicae sitarum, ad specialia, ipsa iura haec sigillatim recensendo, descendere non licuit (§.XXVI.): ita et nec hic singula iura reipublicae maiestatica et vrbica enarrare licet. Non posteriora, ex dictis §. cit. rationibus, quae et hic locum habent: multo minus vero priora, cum quae sint iura reipublicae maiestatica

iestatica ex systemate iuris publici vniuersalis potius praesupponendum, quam hic definiendum. Praeterea applicatio ad vrbes nullis difficultatibus est inuoluta, modo, prout ex antecedentibus constat, hic semper attendatur differentia inter vrbes liberas et non liberas, et quoad posteriores inter priuilegiatas et non priuilegiatas. Interim non plane inutile erit et hanc theoriam generalem vno alteroue exemplo illustrari.

§. XXXVI.

Dicta exemplis illustrantur.

Quodsi itaque e. g. iura reipublicae circa rationes urbium definienda, si vrbs est libera vrbs, non dantur iura maiestatica circa rationes urbium, sed vrbs ipsa vi iurium vrbicorum rationes exigit et examinat: ast, si vrbs libera vrbs non est, omnino dantur iura reipublicae maiestatica circa rationes urbium, dum vi potestatis inspectoriae reipublicae competat ius inquirendi, an vrbium patrimonium bene vel male administratur, et, si praeterea iura vrbica competunt reipublicae, vi eorum respublica, seu eius superior, non vrbs ipsa, exigit rationes ab administratoribus easque examinat. Porro, si vrbs est libera, quoad constitutionem nouorum membrorum collegii senatorii, nullum competit reipublicae ius vi iurium maiestaticorum: ast, si vrbs non libera, vi potestatis inspectoriae, sicque iurium maiestaticorum, respublica providet ne talia noua membra constituantur, per quae vrbs et respublica detrimentum capere possint, et vi iurium vrbicorum, si ea reipublicae competunt, non vrbis, seu collegio senatorio nomine vrbis, sed reipublicae competit ius constituendi noua membra collegii senatorii. Tandem, si vrbs libera est, ea independententer exercet iurisdictionem: si vero non libera est, ast in eo priuilegiata, quod ei competat iurisdictionem, eam non independententer, sed dependenter a potestate ciuili reipublicae exercet, sicque hic exercet respublica iura maiestatica, quibus in hoc casu subiecta sunt vrbis priuilegia.

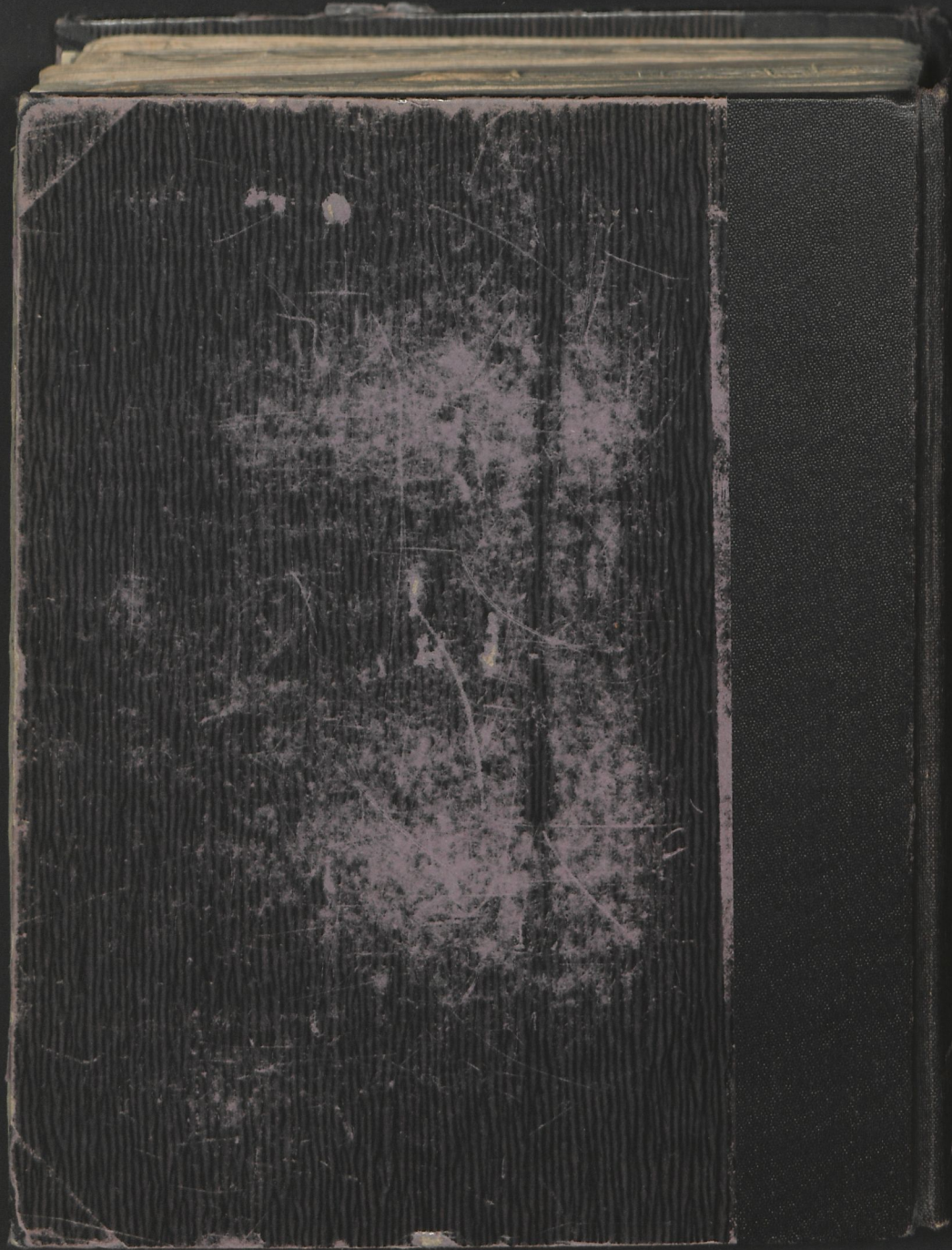
T A N T V M.

Halle, Diss., 1766-67

Rehro v

DE
HABITV VRBIVM ^{1766, 2^a}
AD REMPUBLICAM
SECUNDVM IVS PVBLICVM
VNIVERSALE

PRAESIDE
DANIELE NETTELBLADT

POT. BOR. REGI A CONS. INTIMIS
ET PROF. IVR. ORDINARIO

P A T R V O S V O

DIE V. APRIL. MDCCLXVI.

DISPVTABIT

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES IACOBVS NETTELBLADT

ROSTOCHIENSIS.

HALAE,

STANNO BEYERIANO.

